

centrum adiktologie

PSYCHIATRICKÉ KLINIKY

1. LF A VFN

UNIVERZITA KARLOVA

V PRAZE

Ukázka práce s efektivním systémem všeobecné primární prevence užívání návykových látek Unplugged

Charvát, M., Jurystová, L.

AT konference Špindlerův Mlýn

27. dubna 2010

Program Unplugged

- CSI = comprehensive social influence/model sociálního vlivu
- Užívání drog je primárně vnímáno jako **sociální chování**
- Kombinuje
 - **předávání informací** (např. informace o faktorech ovlivňujících užívání drog)
 - získávání a rozvoj **interpersonální dovednosti** (např. adekvátní komunikování emocí, rozlišování mezi verbální a neverbální komunikací)
 - získávání a rozvoj **intrapersonální dovednosti** (např. skupinové vlivy, pěstování kritického vyhodnocování informací).

Program Unplugged

- obsahuje aktivity, které mohou snadno po proškolení **provádět i učitelé ve škole**
- 1 školní rok = 12 lekcí (v 2-3 týdenních odstupech), 6. ročník ZŠ
- pilotně ověřován v různých městech a okresech ČR, koordináční centra ve Valašském Meziříčí, Brně, Tišnově a Benešově
- celkem zapojeno **78 škol** (kontrolní a experimentální skupina)

Pilotní implementace programu

- **Vyškolení realizátorů programu**
 - Úvodní 3-denní školení
 - Teoretický základ i praktický nácvik technik
 - ŠMP, školní psychologové, výchovní poradci
- **Spuštění realizace Unpluggedu ve školách**
 - Školní rok 2007/2008 – pilotní realizace programu
- **Supervize, odborná podpora**
 - Pravidelné supervize s regionálními koordinátory

Evaluace procesu implementace programu

- Cíl:
 - **popsat proces implementace programu Unplugged**, tj. zmapovat, za jakých podmínek a jakým způsobem je implementace prováděna, **a na základě zjištění navrhnout jeho inovace a změny.**
- Metodologie:
 - **výpovědi realizátorů programu** (semistrukturované interview s 16ti účastníky)
 - **zpětnovazební dotazníky** vyplněné po každé lekci (všichni účastníci)

Výsledky evaluace procesu

- **Příprava programu**

- Příprava zabrala cca 60-120 min času
- Obtíže spojené s technickým zpracováním manuálu (nepřehledný a neúplný systém příloh)
- Terminologie užitá v manuálu, cizí slova
- Rozlišné názvosloví užitá v manuálu pro učitele a pracovním sešitě pro školy
- Nejasný popis činností, málo srozumitelné definování a strukturování činností
- Některým ŠMP manuál naprosto vyhovoval
- Všichni se shodli, že manuál velmi ulehčuje přípravu hodin – struktura hodin, úvod, cíl, shrnutí, časování

Výsledky evaluace procesu

- **Realizace programu ve třídě**
 - Obtížná terminologie v sešitě pro žáky
 - Disproporce: požadavky lekce vs. aktuální znalosti žáků
 - Časový limit 45 minut
 - Dilema, zda naplnit požadavky lekce a splnit všechny aktivity nebo poskytnout větší prostor dynamice probíhající ve třídě – diskuze podstatnější než striktní dodržení plánu (upravování aktivit, přetahování času, přesouvání obsahu lekce)
 - Problém s využíváním aktivizačních prvků (čas)

Výsledky evaluace procesu

- **Pracovní sešit**
 - Úspěch u žáků
 - Úskalí v terminologii a některých nesrozumitelných úkolech
 - Domácí úkoly
- **Materiální a technická podpora** – běžná
- **Spolupráce:** učitel – žák (partnerský přístup, možnost projevit názory, prožitek dětí, osobní příklad, netradičnost hodin, komunitní kruh)

Evaluace procesu implementace

- **Zázemí metodiků prevence**
 - Program v rámci povinné výuky, stabilní místo v rozvrhu
 - Podpora vedení školy (aktivní podpora až „umožnění programu“)
 - Komunikace s třídními učiteli a kolegy pedagogy
 - Rodiče – 1 ŠMP uvedl zájem rodičů/ohlas na lekce
- **Externí podpora ŠMP**
 - Vstupní školení – vyzkoušení aktivit, učitelé=žáci
 - Supervize
- **Hlavní pozitiva programu z pohledu realizátorů programu**
 - přínos pro třídní kolektiv jako takový
 - přínos pro metodikovu další práci
 - finanční ohodnocení participace na projektu

Výsledky evaluace procesu - důsledky

- **přepracování Metodiky pro učitele/Pracovního sešitu**
- **specifika českých škol – terminologie**
- **význam vstupního školení ŠMP před zahájením implementace programu**
- **význam supervizních setkání s regionálními koordinátory**
- **podpora managementu školy, v nichž se programy realizují**

Evaluace efektivity programu

- **Evaluace efektivity sleduje dopad intervence na cílovou skupinu, případně další dopady, které program má. (Miovský, 2004)**
- **Metodologie:**
 - **Dotazníková studie** – retesty žáků v pravidelných intervalech
- **Okruhy témat studie:**
 - psychosociální klima ve škole, kázeň, prospěch
 - zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech
 - zhodnocení behaviorálních projevů vztahujících se k výskytu sociálně-patologických jevů
 - zhodnocení vědomostního přínosu programu

Evaluace efektivity – průběžné výsledky

- srovnání experimentální a kontrolní skupiny vyplývá, že program **je efektivní** u:
 - užití tabáku v posledním měsíci,
 - nárazovém pití (binge drinking),
 - opilosti v posledním roce,
 - celoživotní prevalenci užití konopných drog,
 - užití konopných drog v posledním roce,
 - užití konopných drog v posledním měsíci,
 - zkušenosti s těkavými látkami v posledním měsíci, celoživotní zkušenosti s barbituráty,
 - celoživotní prevalence užití alkoholu spolu s konopnými drogami.

- **Školení pedagogů/realizátorů programu**
 - Diseminace programu na základě poptávky pedagogů/školských pracovníků
 - Diseminace v rámci projektu MŠMT/ESF
- **Školení školitelů realizátorů programu (cluster training)**
- **Školení školitelů školitelů realizátorů programu (master training)**

Jurystova@adiktologie.cz

Miroslav.charvat@email.cz